Zagreb ✂ br. 12 ✂ 1. srpnja 2014. ✂ godina 41.

Glasnik Kluba brđana Feniks

0 kn Hrvatska ✦ 0 € Europska unija ✦ 0 £ Velika Britanija ✦0 $ SAD ✦ a i drugdje je besplatno

Poštovano društvo,

Evo glavnih zbivanja od ožujka ove godine, nešto u duljoj, a ponešto u kraćoj formi. Nadasve raznoliko, od Nepala do Šaga, od Slapnice do Nebesa, Od novijih k starijim. I natrag. Galerije, kao i do sada, na http://www.klub-feniks.hr/.

N e p a l

Namaste!

Biti u zemlji koja je planetarno poznata po visokom gorju i najvišim planinskim vrhovima a opet obitavati na samo 70 metara nadmorske visine je pomalo neobično. No tu sam gdje sam, na dalekom istoku Nepala, blizu indijske granice u okrugu Jhapa i gradiću zvanom Damak.

Neki tvrde da se Buda rodio u Nepalu a neki to osporavaju, no nije ovo samo zemlja Budista već uglavnom Hinduista. A Hindu ekipa nema jednog boga, nego nebrojno njih. Vrlo simpatično.

Kažu da je Buda doživio prosvjetljenje dok je sjedio ispod drveta manga, pa se mango čak koristi u nekim ritualima, no moj pristup tom plodu je radikalno prizemniji. Dao sam si u zadatak da mi se mango, jednom zauvijek, zgadi! Jedem ga dnevno u neumjerenim količinama, ispijam guste friško iscijeđene sokove, ali avaj, gađenje se ne događa. Naprotiv, požuda je sve veća i veća, a karakter mi je sve slabiji. Povodljiv sam, golužast, a nekako se baš i ne kajem. Rekli su mi da sezona manga traje samo 6 tjedana. K vragu, u kojem sam tjednu ovisnosti?

Tumba je alkoholni napitak, nešto kao lokalno pivo, ali pivo koje radiš sam, na licu mjesta! Nedavno, u petak - da ne bude greške, odvela me ekipa u takozvani „pork place“ na svinjetinu i tumbu. Dakle, donese cura limeni vrč od nekih pola litre, bez drške. A vrč pun do vrha nekog smeđeg zrnjevlja za koje se ispostavilo da je fermentirano proso. Iz vrča vire dvije slamke a tu je i plastična boca sa ohlađenom vodom. Procedura se sastoji u tome da polako nalijevaš hladnu vodu i dlanovima lagano rotiraš vrč da se voda slegne i upije u proso. Nakon što voda izbije na površinu i postane bjelkasta, umjereno potežeš tekućinu iz slamki, te jope' nadolijevaš vodu. Jedno „punjenje“ prosa je za litru vode. Uz to se jedu kockice pečene svinjetine koju natapaš u neki ljuti sos. Okus tumbe je neobičan, podsjeća me na neki okus iz djetinjstva ali, eto, još se nisam sjetio koji a i pitanje je dali se hoću.

Damak je jedan od gradića u nizu uz, nazovimo to, autoput. Kao i u Karlijevom dijelu Slavonije ulaziš iz mjesta u mjesto. Promet je gust i pun, prepun, opasnih pretjecanja. Navodno najviše ljudi strada u prometu ili potresu. U gradiću je podosta ulica asfaltirano, a uz rub su kanali. To je betonirana ali otvorena kanalizacija gdje caruju komarci te žabe i žapci koju su podosta glasni navečer i ujutro ali na simpatičan način, da im se to glasanje ne može zamjeriti. Krekeću i buče dok iznenada ne umuknu. Mora da je neka zmija u blizini.

Motocikli i skuteri su glavno osobno prijevozno sredstvo a ulice i ceste su kao košnice prepune. Bicikl-rikše su taxiji a i

ostalih vrsta bicikala ima u izobilju. Po prvi put u tuđini kupim ja tako bicikl sa košaricom na upravljaču pa lagano taljigam do posla cca. 4 minuta, do tržnice 3,5 minuta i tako dalje. A sve je u blizini, nema stresa glede kašnjenja. Kada doputuješ u Kathmandu, u aerodromskoj zgradi ima dosta panoa sa napisanim raznim zanimljivostima iz te zemlje. Jedna poruka se odnosi na trubljenje u prometu - u Nepalu to je odraz radosti a ne samo upozorenja ili čak ljutnje. Valjda su Nepalci jako sretni jer se trubi i zvoni do ludila.

Grga pravi tumbu!

Iznajmih stan u kući koju stranci nazivaju „Kineska ambasada“. Vlasnici su u prizemlju, ja sam na prvom katu a Indonezijsko-Ruski bračni par žive na drugom i trećem katu. Imaju kćer Sašu koja još nema 4 godine a egzotično je lijepa i povrh svega svjesna svoje ljepote. Ovaj stan je po kvadraturi veći nego onaj moj u Zagrebu, stropovi su izrazito visoki a iznajmih ga jer su kuhinja i trpezarija ogromni. To me odmah osvojilo. I naravno, postalo je to već poznato mjesto gdje se dobro kuha i jede. Ipak, najčešće društvo u stanu su mi Geko gušteri; slatka i korisna bića neobično jakog glasanja imajući u vidu njihovu malu „rezonantnu kutiju“. Ima još i kojekakvih žohara, zadivljujućih dimenzija, ali sa njima se ne družim. Osjećam se dobro u tom stanu a to je bitno.

Dolazi vrijeme monsuna a možda to razdoblje iznjedri još štogod priča sa ovih geografskih dužina i širina jer velika vrućina te vlaga su pogodni za klijanje i nicanje raznijeh čuda.

Grga

Slavonija III

Tura: Pleternica, Šag, Borovo, Borovo naselje, Vukovar, Aljmaž, Erdut, Osijek, Valpovo, Orahovica, Voćin, Suhopolje, Đurđevac i druga manja mjesta

Nazočili: Čarli, Lela, Josip, Sanja, Tino, Sanja, Toni

Kao i proteklih godina, bljesnula je akcija Slavonija III. Toplo, pretoplo kao i lani. Od čega početi? Možda od povijesnih znamenitosti: dvorac u Pleternici (Trenk, Svetić iz prve polovine 18. st.), Eltzov dvorac u Vukovaru (1749. g.), stara utvrda u Erdutu (srednji vijek) ili edrutska kurija/vinarija (Adamović, Cseh s kraja 18. st.), zamak u Valpovu (Hilleprand-Prandau i dr., 1438. g., 1730. g.) i sl. Kao posebni dodatak, jezero u Orahovici i potom povratak u prošlost - Voćin, stara kuglana (koje više kao takve nema) i nalaz livade na kojoj je daleke 1974. godine 13 klinaca mladog CP-a imalo svoj prvi šumski logor (Jovanovica).

Možda bolje koja riječ o gastro ponudi: čobanac u Šagu na način šefa kuhinje Bizovačkih toplica (Josip), fiš kod Daneta u Aljmažu, pečeni odojak, švargla, orahnjače, makovnjače, štrudle od višanja i druge delicije na Lelin način, ili ...., uz šljivu za apetit i erdutsko bijelo.

Ne bi valjalo preskočiti ni kulturnu ponudu: kirvaji u mnogim mjestima i naravno, Dule i njegov tamburaški bend Kod Ruže u Osijeku.

A priroda? Lavandino polje u Šagu, pogledi na Dunav kod Vukovara, Dalja, Aljmaža i Erduta, teku rijek Karašica, Vuka, Drava, zeleni se Papuk i Krndija, ..., zrele se višnje crvene, pada sa stabla rana Kerkeška marelica (?), već se žute polja ječma, raži i pšenice, ćurliću mlade pure, ...

Aljmaški fiš

Erdutski vinogradi

Berba marelica u Šagu

Erdutska tvrđava

U očekivano maestralnoj organizaciji Charlesa, ležernom tijeku, Lelinoj gostoljubivosti, prođe vikend za pamćenje. Na veliko zadovoljstvo sudionika, odmah je najavljena akcija Slavonija IV za nagodinu. Cilj - Baranja! Neka nam živi Veliki Vođa!

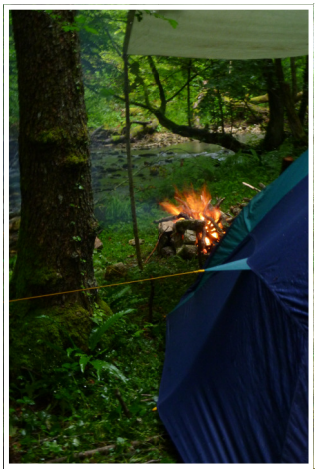
Toni & Čarli (povijesni podaci)

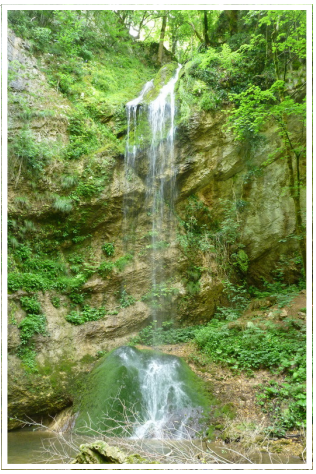
Bivak na Slapnici

Foto podsjetnik

Žumberak, Slapnica, 20.-21. lipnja 2014.

Nazočili: Tino i Toni

Kupa - Pribanjci

Radna akcija i još ponešto

UVOD - opširan

Kako polako svi pomalo zalazimo u neke ozbiljnije godine, tako se polako u nama javlja onaj iskonski poriv povratku prirodi. Tako je Toni kupio vikendicu i grunt sa potocima na Žumberku. Robi je kupio grunt kod Zrinščine na kojem drži pčele. Tom je sagradio kuću na velikoj okućnici u Kašini. Buto ima vikendicu u Božjakovini na kojoj mora kositi travu. Tino već ima kuću s dvorištem u kojem roštilja. Boronjek ima viksu u Stubici gdje također kosi travu. Ivana je zakupila parcelu u gradskim vrtovima na Borovju gdje sadi paradajze a drugi imaju kuće i vikendice na moru gdje se zabavljaju farbajući škure.

A onda sam se ja jednog dana upitao: a gdje sam tu ja? Da, istina je, imam na održavanju više kuća u Slavoniji (Valpovo, Šag, svuda ako ništa drugo treba kositi travu). Međutim to mi je ipak malo daleko od Zagreba (250 km) da bi se skočilo na jedan dan, pa sam pomislio da bi mi trebalo nešto bliže Zagrebu gdje bih mogao ako ništa drugo, doći odmoriti se, roštiljati, imati svoju privatnost i da me nitko ne tjera sa livade.

I tako sam prije par godina počeo tražiti svoj mali prostor pod kapom nebeskom koji bi zadovoljio sve nabrojane uvjete. Eh da, uvjet je bio da se ljeti može i okupati. Znači to je trebalo biti na obali nekog jezera ili malo veće rijeke. Tu se odabir lokacija prilično suzio, na Mrežnicu i Kupu. Korana je u ratu bila linija razdvajanja, pa je otpala, Dobra je hladna, pa je otpala, a sve ostale rijeke nisu za kupanje. Jezera bližih nema, Sabljaci su najbliži (Ogulin). Obišao sam Mrežnicu, ali je ona već dobrano urbanistički onečišćena (moj izraz za preizgrađena).

Slučajno sam saznao da kolegica iz Karlovca ima neku zemlju na Kupi u Pribanjcima. Nikad čuo za to selo, ali ne budi lijen, otišao sam tamo s njom i vidio kutak lijepe naše u kojem se vjerojatno nikada u životu ne bih našao. Za moj ukus lijepo, široka dolina, livada uz rijeku u kojoj se ljeti može kupati, ima malo vegetacije za zaštitu od sunca, ima čak i neki potok, blizu selo a opet vizualno si odvojen od njega, dobar cestovni pristup do sela kroz Bosiljevo (svi znaju gdje je), preko Kupe je Slovenija, a što mi više treba, zar to nije ono što tražim. I tako sam jesenas i ugovorno riješio vlasništvo sa svojom kolegicom i na neki način postao stanovnik Karlovačke županije, na parceli površine od nekih 350 m2.

GLAVNA MISAO - malo kraća

I tako sam ovog proljeća počeo odlaziti u Pribanjce. Malo sam iskolčio parcelu, nešto malo pokosio, trebam još, ali sam trebao i ispiliti neka srušena stabla koja su mi smetala u prilazu na grunt. Tu sam se našao u nevolji, jer motornu pilu nemam ali zato znam tko ima, Robi i Toni. A prijatelji valjda služe da ti pomažu kada si u problemu, tako da smo dogovorili radnu akciju s peteročlanim udarničkim timom: Toni (pila), Robi (pila), Sanja (prvi pomagač), Tino (drugi pomagač) i moja malenkost (treći pomagač). Nitko se nadam se neće ljutiti na redoslijed.

Vrlo učinkovito u par sati ispili smo složno dvije vrbe poput družine iz Družbe Pere Kvržice i dvanaest panjeva sa svemogućom Nivom prevezli na moju livadu. Stolčeke sada imam, još mi treba stol a onda se može roštiljati.

Kako smo ogladnili poput šumskih radnika, u restoranu Bosiljevo na staroj riječkoj cesti nas je čekao ručak. Na otvorenoj terasi, ugodnog li ambijenta, počastili smo se svježim pajcekom, krumpirom i zalili to domaćim rizlingom. Tako zadovoljni jer nas nije kiša oprala, pao je dogovor za neku buduću radnu akciju kada se bude ukazala potreba za virtuozima na štilovki i husquarni. Simfonija za taj dan je završila pa do slijedeće prilike. Biti će još posla za piljenje.

Čarli-treći dodavač

B u t e k o v o

Hrebinec, 11. svibnja 2014)

Nazočili: Buto, Sanja, Tino, Danko, Darac, Čarli, Moira, Sanja, Toni + 2 pesa

Krasan sunčan dan, zvjezdan piči, nebo se plavi, oblačići ko' ovčice pasu, tiho. Karlovački frižider sa staklenim vratima nježno šumi, a iznutra nas milo gledaju Panovi i Velebiti. Zemi mene, zemi mene, klikću radosno. Pesi se valjaju po travi, brundaju, jer neznaju presti. Nedlučan kozlić podvojene ličnosti odlučio se dijelom za peku, a dijelom za krušnu peć. Ako! Što drugo reći, nego Butekovo, dan kod Buteka u njegovoj, bez pretjerivanja, vili u Hrebinecu. Buto, majstor od kužine - reš rebarca, kompirići ko biseri. Krasan dan.

Toni

Travanjska proslavica

Foto podsjetnik

Žumberak, 26. travnja 2014.

Nazočili: Čarli, Tino, Sanja, Danko, Neven, Andreja, Dugi, Robert, Anita, Žila, Sanja, Toni + 3 pesa

Nebesa

Grobničke alpe, 15.-16. ožujka 2014.
Nazočili: Dugi, Darac, Toni, Mrga

Koliko puta se običnom smrtniku pruži prilika da se popne na Nebesa? Koliko?

Rekao bih rijetko. Gotovo, nikad. Neki kažu jednom.

E sad, da vam pričam priču o jednom čovjeku koji se popeo, eto baš na Nebesa i tamo, ne samo opstao, nego čak i uživao u blagodatima istih. Tko bi mu vjerovao? Preostala trojica, naravno.

Postoji li zapravo ljepši naziv za vrh nekog brda od «Nebesa». Pravo je čudo da se, ako ne svaki, a ono barem svaki drugi vrh ne zove tako. A ne recimo: «Crni vrh», «Glavica», «Ničije prkno» i slično.

Ima nešto zanimljivo u tim nazivima. Ovo je recimo dobar primjer za lamentaciju.

Zamislite mjesto koje se zove, što ja znam, Trnoviti lug. Mislim, lijepo je tamo i simpatično, no vidiš da ga samo ime dobro opisuje, nekako, žigoše. I ne vraćaš se tamo. Barem ne često. Na «Nebesa» smo, u svega 24 sata svratili jedno tri, četiri puta. Ja osobno, mislim i cijelih pet. Po danu, u sumrak, po noći, o ponoći. Stalno nas je vuklo gore.

Mislim može se raciom malo zagorčati priča uz realna objašnjenja o blizini vrha od samog logora, o ljepoti pogleda i slično. No gotovo svaki kamen na tom obližnjem hrptu je imao prekrasan pogled i svi su bili tu na svega nekoliko koraka. No samo su jednom mjestu neki drevni ljudi dali to uzvišeno ime. Samo smo se tom jednom mjestu tako često vraćali. Zanimljivo.

Kako se zapravo čovjek nađe u poziciji da ga «netko» ili «nešto» daruje mogućnošću da provede neko, makar i kratko vrijeme na Nebesima. Ne znam. Mene je podarilo. Nas je podarilo.

Početak, naravno kao i svaki drugi početak nije baš puno obećavao. Znaš odmah da usprkos svim tehnološkim dostignućima, krajnji se cilj svodi na muku i znoj. Dokazalo se to toliko puta do sada. Zar ne?

Ovaj put smo imali sreće te nas je ista podarila mogućnošću da do «Nebesa» gotovo stignemo autom. Kako? Ne pitajte dvaput?

Međutim mene je neka unutrašnja slabost dovela do granica fizičke iscrpljenosti te su me «suborci» ostavili da riješim pitanje vatre u bogom danom logoru, bez izlaganja nepotrebnom naporu nošenja goleme opreme kojem su se samoinicijativo i požrtvovno izložili.

Ne znam kako i zašto, no meni ti trenutci samoće pružaju neoprostivu mogućnost da se prepustim magiji prirode koja ti daje i uzima u otprilike istom omjeru.

Recimo, lako ćeš zapaliti vatru gomilom suhog lišća, bez potrebe za smrdljivom «hepo» kockom. No da bi je održao treba tegobno i dugotrajno skupljati drva. Prava drva koja leže tu negdje. Ali ne baš na dohvat ruke. A njih ti treba puno!

Dakle lakoća paljenja obrnuto je proporcionalna težini potrage za drvom koje bi sve to trebalo držati toplim. Isti omjer. Ravnoteža. Eto.

Slično je otprilike i sa situacijom kad se logor složi, klopa pripremi, odjeća stavi na sušenje a dobri plamen se razbukti. Oko vatre je toplo, no okolni zrak, nešto dalje od magičnog kruga je hladan. Strana do vatre – toplo. Strana od vatre – hladno. Ravnoteža – omjer. Eto.

I sad da vas opet gnjavim svim onim detaljima o logoru, pripremi klope i seksističko-predatorsko-djetinjastim razgovorima na koje ženski rodu uvijek u čudu diže obrvu i u nevjerici vrti glavom, neću. A i čemu? O tome smo već sročili čitave traktate.

Jednom je prilikom jedan uvaženi klubo-kolega na primjedbu zašto smo se prestali fotkati na jedrenju izjavio slijedeće: « A šta ću slikat' kad je na svim fotkama uvijek isto: bijeli brod, tamno plavo more, svijetlo plavo nebo i šest istih njuški.»

Istina. Jedino što daje povijesno – dokumentarističku snagu fotografskom izričaju je linearno smanjenje količine kose na glavama «moreplovaca» kroz mjernu jedinicu vremena.

Doduše ta umjetnička jednoličnost je zahvaljujući nezaustavljivoj ljudskoj mašti izrodila nekolicinom toliko «inovativnih» fotografija da smo zbog njih na sajtu kluba morali uvesti pasvord i lozinku.

Da, znam. Imate pravo. Malo sam zastranio. Skoro pa desno od Nebesa. Al' takav mi je um. Da ne kažem, skoro pa i naum.

Moram se naime ponovo vratiti na ono mjesto događanja uz vatru.

Nisu baš česte ovakve situacije kada se nalaziš u pravoj divljini (ne onoj kampersko – turističkoj). Oko tebe mrkli mrak i znaš da ono što se uokolo šeće izvan vidnog kruga vatre nije

ljudskog karaktera. No kupola vatre ti daje nekakav iracionalan osjećaj sigurnosti.

Kao da te nekakav nevidljiv oklop štiti od vanjske opasnosti. Nešto slično kao «Enterprise» u Zvjezdanim stazama. Doduše gorivo za warp pogon je nešto drugačije, ali je audio-vizuelni doživljaj gotovo identičan. Naročito oko ponoći.

U sred te začarane, sigurnosne kupole nalazi se naravno četveročlana posada. Svaki član je uz pomoć priručnih materijala u vidu karimata, fliseva, komada drva i kojekakvih krpa i krpica sebi savio ugodno gnijezdo-fotelju čiji položaj ovisi o idealnoj udaljenosti od vatre, smjeru vjetra (dima), blizini boce i «kopanje» za prehranu. Sve naravno mora biti u radijusu ruke dotičnog člana posade.

E sad, čak i u tim hedonistički idealnim situacijama uvijek ima neka mala sitnica koja ti smeta. Na primjer: kamenčić pod bubregom, dim ti ide u oči, lijeva noga ti je malo previsoko položena u odnosu na desnu, fale ti još četiri centimetra da dohvatiš ćevap ili šalicu i tako dalje. Dakle nema idealnog mira. Uvijek je prisutno neko blago, unutrašnje nezadovoljstvo. Titrava nervoza, koja te neprimjetno tjera da permanentnom akcijom pokušaš stvari dovesti do savršenstva, koje naravno ne postoji.

Pitam se sad, nije li to podsvjesno i gotovo neprimjetno nezadovoljstvo glavna pokretačka snaga ljudskog roda. Nije li ta, stalno prisutna i jedva primjetna akcija upravo ono što nas je tjeralo i natjeralo da se izvučemo iz neudobnih pećina i korak po korak, zavučemo u ugodne stanove s centralnim grijanjem, mikrovalnim pećnicama i televizorima veličine omanjeg dječjeg igrališta? Da od čobanskog deranja s brda na brdo dođemo do situacije da međusobno komuniciramo pomoću bizarnih pločica prislonjenih na vlastito uho, a to im je samo jedna (k tome) zanemarujuća funkcija? Nije li ta blaga i konstantna nervoza uzrok da uz pomoć znatiželje, imaginacije i vještine čovjek u samo pokojih desetak tisuća godina prevali umni put od packarija po špiljskim zidovima do zdrave umjetničke ludosti jednog Picassa?

Uočljive su posljedice tog upornog nagona svuda oko nas. Samo se okrenite i pogledajte.

Stalno nas tjera, uporno nas goni. Dalje, samo dalje i što dalje!

Dokle?

Gdje nam je kraj?

Ima li ga uopće?

Treba li ga uopće?

Možda se upravo u ovoj pseudo petlji tankih živaca krije odgovor na ono vječito pitanje. Zašto se mi, zaboga stalno penjemo na ta brda?

Izgleda da je svakom čovjeku potreban povremeni odmor od upornog nagona za savršenstvom. Poput srca, koje za svaku sekundu pumpnog napora kao nagradu dobije sekundu odmora.

Mi, ljudi, tog se odmora možemo dočepati jedino ako nam netko ili nešto na trenutak svojom pojavom odvuče pažnju od pokretačke nervoze.

Ono «netko» smo manje-više svi riješili prije nešto ili ohoho vremena.

Istini za volju poneki, tu i tamo to još rješavaju. A poneki su bogme krenuli ispočetka.

Mi, ono «nešto» rješavamo od uvijek pa sve do dana današnjeg na sljedeći način: opremimo se, spremimo i odemo u brda.

Pustimo prirodi da na trenutak svojim beskrajnim i besmrtnim prizorima natjera nagon savršenstva da ustukne. Da nas pusti na miru. Bar na tren.

Znam, znam. Do sad ste barem tri puta u čudu zadigli obrvu i u nevjerici zavrtili glavom pomalo se brinući za duševno zdravlje prijatelja. No bez brige.

Vidim i ja da tu nema ni P-P od planinarsko – putopisne reportaže. Ali što će te. Tako vam je to kada čovjek, smucajući se po brdima, glavom okrzne «Nebesa».

Darko

Srne i srndaći

Od svih životinja koje sam do sada sretao, bolje rečeno viđao, i to uglavnom na sekundu, dvije, srna odskače. Odskače i po broju susrata i po trajanju susreta, a bome i po neposrednom fizičkom kontaktu. Naime, unazad par mjeseci jednu sam mladu životinju, igrom slučaj, imao prilike i držati u rukama. Zapela je u napuštenoj štali i nije znala van. Ustrašenu smo je na rukama iznjeli, pregledali od mogućih ozljeda, a čim je dotakla travu, prhnula je kao strijela.

Srna (*Capreolus capreolus*) najmanji je europski jelen (*Cervidae*), izuzetne elegancije. Noge su im vrlo tanane i duge, a papci crni. Ipak, ne spadaju u trkače na duge staze, iako na kratke mogu biti izrazito brze i okretne. Rep im je kratak i jedva vidljiv. Duljina od njuške do repa iznosi 130-140 cm, a visina u grebenu doseže do 75 cm. U biti, malene su to životinje, čija se masa kreće oko 25 kg, iako će ista ovisiti o području, hrani, godišnjem dobu, fiziološkom stanju i spolu, ženke su naime 5-10 % lakše. Rijetko masa dosegne i 40 kg. Odličan je plivač, te se rado kupa, ali se nikad ne kaljuža poput neke druge divljači, npr. jelena i divljih svinja. Najčešće sam tragove srna uočavao upravo na obalama potoka i rječica, možda i zato što se otisak upravo tamo najbolje ispiše.

Ljetna im je dlaka riđastocrvena, a zimska kestenjastosiva. Stražnjica je obrasla bijelom dlakom, koja je ljeti manje uočljiva nego zimi. Lane je smeđe sa bijelim pjegama (vidi Disnyevog Bambija) do prvog linjanja, nakon čega izrasta dlaka koja pjege prekrije. Srna mjenja godišnje dlaku dva puta i to u proljeće i početkom jeseni. Vrijeme linjanja ovisi o nadmorskoj visini, zdravlju i dobi životinje.

Za obilježavanje teritorija i druge oblike mirisne komunikacije srnama služe specijalizirane kožne žlijezde. Ove žlijezde nalaze se između papaka zadnjih nogu, ispod skočnog zgloba s vanjske strane su žlijezde lojnice, koje također ostavljaju miris na vegetaciji o koju se životinja očeše. Srnjak ili srndać na čelu ima čeonu žlijezdu, koja mu služi za označavanje granica područja, a u ženki žlijezde koje se nalaze na stražnjici vrhunac izlučivanja imaju u doba parenja. Od osjetila srna ima izvrsno razvijeno gotovo sve - sluh, njuh i okus. Vid je, međutim, slabo razvijen jer je srnino oko astigmatično te vidi samo veće predmete i to nejasno, a najbolje opaža kretanje. Stoga sam je i mogao u više prigoda, mirujući, promatrati i "dulje" vremena.

S obzirom na staniša kojima su sklone, srna obitava najrađe u listopadnim šumskim područjima, uz rubove šuma, otvorenim šumskom proplancima, ali rado zalazi i na poljoprivredna područja, u potrazi za hranom. Kao biljojedi nisu baš izbirljive: pasu, hrane se plodovime, mladicam, gljivama, a na poljoprivrednim područjima žitaricama. Na Žumberku ih nerijetko tjeraju i iz vrtova gdje se rado pogoste povrćem. Najaktivnije su u rano jutro i predvečer i gotovo tijekom cijele godine izbjegavaju život u većim zajednicama. U jesen formiraju manja krda i u njima ostaju do proljeća. Radijus kretanja im je relativno malen, od 1 do 10 km. Prema nekim podacima, u očuvanim šumama središnje Europe može biti i 15-20 jedinki na kvadratnom kilometru. Odmara se u gustišima, a u rano proljeće i zimi, kada je hrane malo, razgrću snijeg i listinac u potrazi za bukvicama, žirevima, mahovinom, lišajem i sl.

Srna počinje vabiti srndaće lučenjem svojih mirinih žljezdi tijekom ljeta, u drugoj polovici srpnja i prvoj polovici kolovoza, rjeđe i kasnije, u studenom i prosincu. Srnjak prati srnu par dana, "opraši je", a potom promiskuitetno traži drugu. Ako mu se posreći, ima afere s 4-5 srna. Zanimljiv je fenomen embriotenije, tj. sposobnost odgađanja razvoja zametka, kako se okot ne bi pojavio usred zime. Tako intenzivniji razvoj embrija započinje u prosincu i traje oko 150 dana, pa se 1-2 prekrasna laneta pojavljuje na svijetlu dana u svibnju-lipnju. Šarmantne točkice zadržavaju oko 6 tjedana. Iako se majka u međuvremenu vjerojatno opet parila, lanad siše sve do studenog, a sama postaju spolno zrela s približno 14 mjeseci. Životni je vijek maksimalno 20 godina, no u divljini je rijetko dulji od 7-8 godina. Ugibaju od gladi, bolesti, postaju hrana predatorima, te naravno, stradavaju u prometu, poljoprivredne mehanizacije, pogibaju od klopki krivolovaca, te tanadi zabave i krvi željnih lovaca, i sl. Najveći je mortalitet upravo u prvih nekoliko tjedana nakon okota kada je lanad lak plijen risu, lisici, kuni, ...

trag

izmet

Osim sretanja samih srna u živo, još sam češće naletao na njihove tragove (otiske, izmet, legla-odmorišta), a povremeno, bome, i na zvukove. Naime, srne proizvode niz zvukova, navodno - piskanje, pijukanje, jaukanje, plakanje, deranje, ... sve u različitim prigodama i kao oblik komunikacije između jedinki različitog spola i dobi. Navodno, jer sam osobno čuo samo gromoglasno baukanje (baš se tako zove) mužjaka, kada se prestraši ili u doba paranje. Baukanje ne zvuči nimalo ugodno, kad si sam u šumi i pogotovo kad ga čuješ prvi put, pa ne znaš što je. Zvuči kao isprekidano lajanje krupnog i promuklog psa s govornom manom.

Toni

Izdavač:

Klub brđana Feniks / Mountaineer Club Phoenix
Čikoševa 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

URL http://www.klub-feniks.hr/; Web je zaštićen lozinkom – dostavljamo na upit.
e-mail: feniks.klub@gmail.com; **fax:** ++385 (01) 234 56 31
MB: 2475928 / **OIB:** 81675226842 / **Reg. br.:** 21006546
Žiro račun: 2360000-1102065310; **IBAN;** HR852360000-1102065310
Zagrebačka banka d.d.
Nakladnički broj ISBN 978-953-57823
Izlazi povremeno od 1973.